

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЕКОЛОГІЇ

Силабус дисципліни
«Основи інтродукції рослин»

1. Профіль дисципліни

<i>Кафедра екології</i>	Освітній ступінь – бакалавр Галузь знань: 10 «Природничі науки» Спеціальність: 101 «Екологія» Освітньо-професійна програма Екологія Кількість кредитів – 4 Загальна кількість годин – 120 Рік підготовки 3-й, семестр – 1-й Компонент освітньої програми: <i>вибірковий</i> Цикл підготовки: <i>професійний</i> Мова викладання: українська
-------------------------	--

2. Інформація про викладача

Викладач (-і)	Д.б.н., доцент Котюк Л.А.
Профайл викладача (-ів)	http://znau.edu.ua/fakulteti/ekologichnij-fakultet/m-about-ze/m-chief-ze
Контактна інформація	моб. тел. +38-097-648-83-79 <i>e-mail: kotyuk-la@ukr.net</i>
Сторінка курсу в Moodle	http://beta.znau.edu.ua:3398/course/view.php?id=4785
Консультації	<i>Онлайн консультація через Zoom, Viber щочетверга з 14.00 до 18.00</i>

3. Анотація до дисципліни

Короткий опис курсу та його актуальність

Дисципліна «Основи інтродукції рослин» є вибірковою дисципліною освітньо-професійної програми «Екологія» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки», кваліфікація: бакалавр з екології.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти знань про сутність поняття "інтродукція рослин", адаптація та акліматизація рослин, біоекологічні особливості малопоширених рослин, їх введення в культуру з метою застосування в різних галузях народного господарства.

Курс передбачає сформувати у здобувачів теоретичні знання про походження рослин, їх пристосування до умов зростання, вплив на природні та штучні екосистеми, а також навички сучасних методів інтродукційних досліджень.

4. Мета та цілі дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Основи інтродукції рослин» - узагальнення відомостей про інтродуковані рослини, їх біолого-екологічні особливості та перспективи використання у фармації, харчовій галузі, косметології, садовому та ландшафтному дизайні.

Завдання курсу: формування уявлення про екологічні, морфологічні, декоративні особливості рослин з метою їх інтродукції і акліматизації, а також отримання навичок

комплексної оцінки інтродукованих рослин в нових умовах зростання, опанування методів прогнозування в інтродукції рослин, шляхів розширення асортименту нових перспективних рослин для подальшого введення в культуру.

Цілі курсу та компетентності, на формування яких націлена дисципліна

Загальні:

ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (предметні)

СК08. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно – біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

5. Організація навчання

5.1. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна	Заочна
Лекції	16	6
Практичні	32	8
Самостійна робота	72	106

5.2. Формат дисципліни

Формат проведення дисципліни: *очний, змішаний* (поєднання традиційних форм навчання з елементами електронного навчання через систему Moodle), *дистанційний*. Для студентів заочної форми навчання поєднується *очний та дистанційний* формати викладання дисципліни.

5.3. Тематичний план початкової дисципліни

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ІНТРОДУКЦІЇ РОСЛИН				
<i>Змістовий модуль 1. Вступ до основ інтродукції рослин</i>				
1	T1	Вступ. Основи інтродукції рослин як наукова дисципліна.	2	0,5
2	T2	Історія інтродукції рослин. Світові центри інтродукції рослин.	2	0,5
3	T3	Етапи інтродукції рослин в Україну.	2	1
4	T4	Основні критерії оцінки перспективності інтродуцентів.	2	1
<i>Змістовий модуль 2. Теоретичні та прикладні аспекти інтродукції рослин</i>				
5	T5	Методи інтродукції рослин.	2	0,5
6	T6	Деревні рослини, перспективні для інтродукції в Україні.	2	0,5
7	T7	Перспективні трав'яні види-інтродуценти. Інтродукція ефіроолійних та лікарських рослин.	2	1,5
8	T8	Роль інтродукції у збагаченні генетичних ресурсів сільськогосподарських культур.	2	0,5
Разом за модуль 1:			16	6

Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1. Інтродукція рослин				
<i>Змістовий модуль 1. Інтродукція рослин як наукова дисципліна.</i>				
1	T1	Вивчення генетичних центрів походження культурних рослин.	2	1
2	T2	Основні принципи та методи інтродукції корисних рослин.	2	1
3	T3	Методи оцінки успішності акліматизації рослин. Шкала ступенів акліматизації С.В. Вульфа.	2	1
4	T3	Визначення акліматизаційного числа деревних рослин.	2	1
5	T3	Критерії оцінки перспективності інтродуцентів	2	0,5
<i>Змістовий модуль 2. Теоретичні аспекти інтродукції рослин</i>				
5	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів деревних рослин за інтродукції в Україні	2	0,5
6	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів голонасінних рослин за інтродукції в Україні	2	
7	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів ефіроолійних рослин за інтродукції в Україні	2	0,5
8	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів овочевих рослин за інтродукції в Україні	2	
9	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів технічних рослин за інтродукції в Україні	2	
10	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів лікарських рослин за інтродукції в Україні	2	0,5
11	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів адвентивних рослин	2	0,5
12	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів отруйних рослин	2	0,5
13	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів інвазійних рослин	2	0,5
14	T4	Еколого-біологічні особливості деяких таксонів карантинних рослин	2	
15	T5	Генофонд рослин, інтродукованих у Шадуарівському парку м. Житомир	2	
16	T5	Генофонд рослин, інтродукованих у ботанічному саду Житомирського національного агроекологічного університету	2	0,5
Разом за модуль 1:			32	8

Самостійна робота

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1. Інтродукція рослин				
<i>Змістовий модуль 1. Інтродукція рослин як наукова дисципліна.</i>				
1	T1	Прогнозування в інтродукції рослин	4	10
2	T2	Сучасні технології інтродукції та адаптації декоративних рослин	5	10
3	T3	Генеративне та вегетативне розмноження інтродуцентів	10	10
4	T3	Мікроклональне розмноження цінних інтродуцентів	5	10
<i>Змістовий модуль 2. Теоретичні аспекти інтродукції рослин</i>				
5	T4	Декоративні дерева і куші, інтродуковані в Україні, для озеленення територій	10	10
6	T4	Використання нових видів рослин у квітникарстві	10	10
7	T4	Використання нових видів рослин у озелененні приміщень	8	10
8	T5	Використання нових видів рослин у харчовій галузі	10	16
9	T5	Використання нових видів рослин у фармації	5	10
10	T5	Використання нових видів рослин у харчовій галузі	5	10
Разом за модуль 1:			72	106

5.4. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання дисципліни	Участь у роботі впродовж семестру/залік – 60/40
Вага кожної активності здобувача вищої освіти	Відвідування лекцій – 1 бал Практичні – 3 бали за 1 заняття Реферат із презентацією – 4 бали
Вимоги до курсової роботи (проєкту)	–
Умови допуску до підсумкового контролю	60 балів
Критерії оцінювання	залік за 100-бальною шкалою оцінювання (до 40 балів за підсумковий контроль)

Примітка: Контроль знань та вмінь здобувача вищої освіти здійснюється згідно з кредитно-трансферною системою організації освітнього процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, тобто він формується з рейтингу виконання початкової роботи, для оцінювання якої призначається 60 балів, та рейтингу підсумкового контролю – 40 балів.

6. Результати навчання

Отримані знання з «Основ інтродукції рослин» студенти можуть застосувати для сучасного аналізу стану біоценозів, встановлення популяційних і міжпопуляційних взаємозв'язків, покращення стану довкілля.

Шифр	Результат навчання
ПР06.	Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.
ПР13.	Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.
ПР16.	Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.
ПР22.	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.
ПР23.	Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

7. Пререквізити

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів із біології, загальної екології, ландшафтної екології.

8. Політики дисципліни

Політика курсу має за основу підготовку професіонала на принципах самостійності, відповідальності, академічної доброчесності. Виконання всіх завдань курсу можливе при чіткій організації навчання на курсі, а саме: відвідування занять, активність студента на заняттях, його бажання навчатися, виконувати контрольні по модулям, презентації по темах.

Студенту рекомендовано не пропускати заняття, мати відповідний зовнішній вигляд, старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час за попередньою домовленістю із викладачем.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено. Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів. Гарантується забезпечення інклюзивності освітньої діяльності в умовах рівного доступу до здобуття вищої освіти особами з особливими потребами.

Крім того, студент може отримати додаткові заохочувальні бали (до 20 балів) за участь в науково-дослідній роботі: публікація в друкованому виданні, доповідь на студентській науковій конференції, участь в роботі наукового гуртка).

9. Технічне та програмне забезпечення (за потреби)

Передбачено використання дистанційної платформи Moodle, виконання тестових завдань на платформі Moodle.

Література, необхідна для вивчення навчальної дисципліни

1. Аннамухаммедова О. О., Аннамухаммедов А. О. Лікарські рослини: навчальний посібник. Житомир, 2014. 204 с.
2. Ботанічні сади та дендропарки України. Науково-довідкове видання / Заїменко Н. В. та ін. ; під ред. Т. М. Черевченко. Київ: ТОВ «РСК «Максимус», 2010. 291 с.
3. Довідник природних ресурсів Житомирщини. Житомир: Льонок, 1993. 188 с.
4. Інтродукція рослин. Науковий журнал. <https://www.plantintroduction.org/index.php/pi>
5. Каталог лікарських рослин ботанічних садів і дендропарків України. Довідковий посібник. / За редакцією А. П. Лебеди. Київ: Академперіодика, 2009. 159 с.
6. Ковалевський С.Б., Демченко О.О., Курдюк О.М. Інтродукція рослин: навчальний посібник. К. : Компринт, 2017. 173 с.

7. Котюк Л. А., Рахметов Д. Б., Пінкіна Т. В. Оцінка успішності інтродукції ароматичних рослин родини *Lamiaceae* Lindl. в умовах Полісся України. *Інтродукція рослин*. 2017. Вип. 1 (73). С. 11–20.
8. Котюк Л. А., Іващенко І. В., Рахметов Д. Б. Інтродукція ароматичних рослин родин *Lamiaceae* і *Asteraceae* у ботанічному саду ЖНАЕУ. Генофонд колекцій ботанічних садів і дендропарків – запорука сталих фітоценозів в умовах кліматичних змін : зб. ст. міжнар. наук. конф., присвяч. 150-річчю Ботанічного саду ім. акад. В. І. Липського ОНУ ім. І. І. Мечникова (м. Одеса, 19–21 вересня 2017 р.) Одеса : ОНУ, 2017. С. 166–169.
9. Котюк Л. А. Інтродукція ароматичних рослин родини *Lamiaceae* Lindl. у Центральному Поліссі України. Монографія. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 211 с.
10. Котюк Л.А. Ельшольція гребінчаста (*Elsholtzia cristata* Wild.) – перспективний для умов Центрального Полісся України інтродуцент. *АгроТерра*, 2020. 1(8). С. 46-49.
11. Котюк Л. А., Іващенко І. В. Перспективність інтродукції рослин *Dracoscephalum moldavica* L. в умовах Центрального Полісся України. *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій*: матер. VIII Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Полтава 29-30 червня 2020 р.). Полтава, 2020. С.48-51.
12. Ivashchenko I., Kotyuk L., Bakalova A. Morphology and productivity of tarragon (*Artemisia dracunculus* L.) in Central Polissya (Ukraine). *Ukrainian Journal of Ecology*. 2020. Vol. 10 (3). P. 48–55. DOI: 10.15421/2020_132
13. Котюк Л. А., Іващенко І. В., Рахметов Д. Б., Борисюк Б. В. Сезонні ритми розвитку рослин *Dracoscephalum moldavica* за інтродукції в умовах Центрального Полісся України. *Екологічні Науки*. 2021. № 39. С. 192-198. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2021.eco.6-39.33>
14. Котюк Л.А., Трофімова А.В. (2021). Особливості інтродукції *Lavandula vera* DC у культуру Центрального Полісся України. *Вивчення та охорона сортів рослин*, 2021. Вип. 17 (4), 282–289. DOI <https://doi.org/10.21498/2518-1017.17.4.2021.248997>
15. Котюк Л.А., Іващенко І.В., Шляніна А.В., Борисюк Б.В. Еколого-біологічні особливості ароматичних рослин родини *Lamiaceae* Martynov в умовах Центрального Полісся України. *Екологічні науки*, 2022. № 1(40). С. 71-77. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.1-40.13>
16. Новіков А., Барабаш-Красни Б. Сучасна систематика рослин. Загальні питання: навчальний посібник. Львів: Ліга-Прес, 2015. 686 с.
17. Порада О. А. Оцінка перспективності інтродукції лікарських рослин родини *Lamiaceae* в Полтавській області : *Інтродукція рослин, збереження та збагачення біорізноманіття в ботанічних садах і дендропарках* : матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 75-річчю Нац. бот. саду ім. М. М. Гришка НАН України (м. Київ, 15–17 вересня 2010 р.). К., 2010. С. 88–90.
18. Порада О. А., Шевченко Т. Л., Сивоглаз Л. М., Калініна М. А. Еколого-біологічна оцінка інтродуцентів декоративно-лікарського призначення в Лісостепу України. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*, 2012. Т. 14. С. 207–210.
19. Протопопова В. В. Рослини-мандрівники. Київ: Радянська школа, 1989. С. 69.
20. Рахметов Д.Б. Адаптація інтродукованих рослин в Україні: монографія. Київ: Фітосоціоцентр, 2017. 516 с.
21. Рахметов Д.Б. Теоретичні та прикладні аспекти інтродукції рослин в Україні. Київ: Аграр Медіа Груп, 2011. 397 с.
22. Рахметов Д. Б., Стаднічук Н. О., Корабльова О. А., Смілянець Н. М., Скрипка О. М. Нові кормові, пряносмакові та овочеві інтродуценти в Лісостепу і Поліссі України. Київ: Фітосоціоцентр, 2004. 163 с.
23. Рахметов Д. Б. Науково-інноваційні засади інтродукції, селекції та використання корисних рослин в Україні. Лісове і садово-паркове господарство, 2017. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/view/9778/8745>

24. Яцук Г. Ф., Семенів О. О., Бігун Н. П., Гаран І. Ю. Лікарські зернові, зернобобові, олійні, ефіро-олійні рослини. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 128 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, (0412) 37-84-33), Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>), Київ, просп. Голосіївський, 3 +380 (44) 525-81-04 та інших бібліотек
2. Гербарії України. Index Herbariorum Ucrainicum. URL: <http://www.herbarium.org.ua/uk/pages.php?lang=uk&id=3>
3. Електронна база рослин ПЗФ України. URL: <http://www.ieenas.org/p/>
4. Інституційний репозитарій Поліського національного університету (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, патенти, комп'ютерні програми, статистичні матеріали, навчальні об'єкти, наукові звіти).
5. Сайт: Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного. URL: <http://www.botany.kiev.ua>
6. Українська інформаційна мережа біорізноманіття - Ukrainian Biodiversity Information Network. URL: <http://www.ukrbin.com>

Викладач _____ (Котюк Л.А.)

Гарант освітньої програми _____ (Федонюк Т. П.)

Декан факультету _____ (Вишневецький А.В.)

Протокол № 2 від "30" 08 2022р.

В.о. завідувача кафедри _____ (Герасимчук Л.О.)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією факультету

Протокол № 1 від "02" 09 2022р.

Голова НМК факультету _____ (Кратюк О. Л.)